
szinte láthatatlan életünk

BRASNYÓ ISTVÁN

EGYSZERŰ ESZKÖZEINK

Nyár végi estéken nagy tüzet rakunk az eperfa alatt a katlanban, és állataink másnapi adagjába megfőzzük a takarmánykrumplit. Ha valaki látna bennünket ilyenkor, ahogy összekuporodva lélegzetünkkel élesztgetjük a tüzet, míg lábunk feje oldalt nagy árnyékot vet a földre, s aztán egymagunkban üldögélünk késő éjszakáig a csupasz földön, amikor a Göncölszekér már keresztbe fordult az égen, nem találna szót magányosságunkra.

Am mégis boldogok vagyunk; elhagyatottságunkra ezernyi szuszogás és zaj cáfol rá az éjszakából, amely innen, a tűz mellől, egészen törékenynek tűnik, aminek gondolkodás nélkül nekivágnánk, ha a szokásainktól való elszakadás félelme nem tartana bennünket vissza, vagy az az érzés, amikor egyszerű eszközeinket kezünkbe fogjuk.

GYÉR LÁTOGATÓINK SORA

Ha látogatóink jönnek, általában rajtakapnak bennünket valamin, ami miatt pirulnunk vagy a jobbik esetben magyarázkodnunk kell; de így van az, ha ajtónk éjjel-nappal mindenki előtt nyitva áll.

Az érkezőknek különféle céljaik vagy szándékaik vannak velünk, amivel csak sokára mernek előhozakodni, mintha valamiért tartaniuk kellene tőlünk, vagy félnének attól, hogy egyszersmind kereken elutasítjuk őket, pedig tisztában vannak azzal, hogy nem tudunk nemet mondani.

Am ha egyszer önérzetünk felülkerekedik rajtunk, és vendégünket türelmetlenül fogadjuk és durva szavakkal illetjük, nehezen hihető, hogy újra eljön hozzánk —, ezentúl csak azokra számíthatunk, akik pusztán kíváncsiságból látogatnak meg bennünket, hogy lássák, hogyan élünk.

KÖCSÖGÜNK FÜLE

Fejés után előkészítjük a köcsögöket, amelyekbe a tejet szoktuk leszűrni, s miután végeztünk a szűréssel, egy köcsögöt az asztalon hagyunk, lefedjük, hogy ha majd elláttuk éjszakára a jószágot és vacsorához ülünk, kéznél legyen a friss tej.

Az asztalon mindig a zöld mázas köcsögöt hagyjuk, nem mintha ezt jobban kedvelnénk a többinél, hanem megszokásból tesszük már évek óta, tulajdonképpen gyermekkorunktól.

S ha vacsora közben köcsögünk füle után nyúlunk, önkéntelenül is arra gondolunk, hogy hányan nyúltak utána mielőttünk, s hányan fognak majd utánanyúlni miutánunk, ha most vigyázatlanul meg nem lökjük, hogy aztán tágra meredt szemmel bámuljunk a cserépdarabokra és az egyre nagyobb fehér tócsára.

ELSIMÍTHATATLAN ELLENTÉT

Ha az őszi esős idők előtt szükös földünk felébe búzát vetünk, és így tesznek szomszédaink is, szinte lépésről lépésre a mi példánkat követve, elkerülhetetlen, hogy ne alakuljon ki köztünk egyfajta versengés, amelynek kimenetele egyáltalán nem rajtunk múlik.

Mert, tegyük fel a mi búzáink előbb bokrosodik, előbb hányja kalászát, de később érik, már biztosak lehetünk benne, hogy jól választottunk, s ez a lépésünk ránk tereli szomszédaink figyelmét, idővel rosszállását, majd kimondott gyűlöletét is, amit minden megnyilatkozásukból érezni fogunk, úgyhogy végül már szívesen elcserélnénk termésünket az övékével, csakhogy ebbe nem fognak belemenni, mert az utolsó pillanatig reménykednek, hogy az ő mérlegük többet mutat majd.

De amikor megbizonyosodnak róla, hogy nekünk több szerencsénk volt, kibírhatatlan jellemünket kezdik emlegetni a falusi kocsmában vagy mise után a templom előtt.

A FOLYTONOSSÁG ÉRDEKÉBEN

Ha majd egyszer, már öszülõ fejjel, úgy döntünk, hogy a többiek példáját követve mi is megházasodunk, már nem nagy választék áll a magunkfajta öreglegény rendelkezésére.

A fiatal lányokat azzal az ürüggyel, hogy még megrontanánk őket, elzárják előlünk, s a faluban a végtelenül hosszúnak tűnő utcán kajtatva már mást nem is érzünk utóbb, mint némi merevséget a lábunk között, s lábunk pedig ösztönösen arrafelé visz bennünket, ahol vágyunkat mielőbb és minél maradéktalanabban kielégíthetjük.

S aztán, ha majd gyermekeink születnek, úgy állítjuk be a dolgot, hogy minden célunk ennyi volt, és kínlásainkért éjszakánként két egyre inkább párnásodó fehér comb között várunk jóvátételt, míg ujjainkkal kitapintjuk a ritkás pihével benőtt húsos ajkak közét.

AZ ÁMBRA ILLATÁT

Mikor az első dér végigperzseli a paprikaföldet, és ujjunk érintésére sem olvad azonnal el, hanem csak a levéllel együtt folyik szét tenyerünkben, zöldesvörös, kocsonyás foltot hagyva maga után; a földben maradt takarmányrépáról pedig délig egyszerűen eltűnnek a levelek és a tegnap még frissen zöldellő hajtások, akkor átlépünk a már levelét vesztett sövényen, és a kaptárakhoz ballagunk a ház végén, ahová ablakaink is néznek, és letérdelve, valójában a földre kuporodva, fülünket a kaptár hátuljához nyomjuk.

Az egyhangú döngés nem lep meg bennünket, mert jól ismerjük e hangot, sőt a méhkirálynő füttyjeleit is egyből ki tudjuk választani, ám azt az illatot, amely nyár óta az ámbrát juttatta eszünkbe, nem érezzük többé. Erről az időtöltésünkről jó időre le kell mondanunk, miután föltesszük a röplyukra a rácsot az egerek ellen, és ismét átlépve a sövényen visszaindulunk sürgető munkánkat folytatni.

VARJÚ A HANTON

Nekünk nincs annyi fáánk, hogy költési időben varjakat csalogatnának ide, úgyhogy varjakat csak vonulni láthatunk néhamap estefelé az égen, esetleg szerencsétlenebb esztendőkből lépik meg a magasabb diófákat és lopják el a termés javát, és ha nincs fegyverünk, csak úgy védekezünk ellenük, hogy azonnal minden fát leszüretelünk.

Ám hiábavaló minden megbotránkozásunk, ha tél közepén, bár még hó sem esett, egy reggel tele az udvarunk varjakkal, és még jelenlétünk sem igen zavarja őket jártukban-keltükben, amit fel sem vennénk, hanem marják a szárnyasokat és a jószág hátára piszkítanak, s ott maradnak egészen estig, akkor néznek csak más, fásabb hely után, ahol éjszákázhatnak.

Másnap már csak egyetlenegyét látunk belőlük, azt is a háztól messze, az üres földeken, ahogy egy hanton ül, és amikor odamegyünk, hogy megdobjuk, káromgva ugrál odébb, látszik, hogy sérült, így hát sorsára bizzuk.

DÉLSZAKI NÖVÉNY

Az asszony kora reggel elmegy a faluba, hogy a boltban a legszükségesebbekből bevásároljon, de amikor délig sem ér vissza, türelmetlenkedni, tulajdonképpen nyugtalanzkodni kezdünk, hogy hol marad el ilyen sokáig. Ám ahogy a nap lefelé indul, megjön kipirosodva, dugig rakott kosárral, amelyben legfelül egy számunkra eddig ismeretlen növényt pillantunk meg: hosszú, húsos levelei a gyökérről hajtanak, hamvasszürke színűek és a levelek széle meglehetősen tüskés.

Mivel nyár közepe van és ráérünk, segítünk neki elültetni a kertben a többi virág közé, ahol semmi veszély nem fenyegeti, vizet viszünk, hogy meglocsoljuk, s mire ezzel is végzünk, alkonyodni kezd.

Aztán télire a növényt átültetjük egy nagy kosárba és a konyhánkban tartjuk évről évre; az ötödik télen apró hajtások jelennek meg a tövén, ezekkel nem tudunk mit kezdeni, bár kétségtelen előttünk, hogy ez a szaporodás jele.

Egy este, miután vendégeink összeszedelőzködtek és elmentek, észrevesszük, hogy néhány hajtás hiányzik a növényről, melynek nevét mind a mai napig nem sikerült megtudnunk, ezeket bizonyára ők vitték magukkal, lopva, mert úgy vélték, úgysem adnánk nekik belőlük.

MIKOR IDÉNYMUNKÁSNAK ÁLLUNK

Néhány olyan dologra van szükségünk, amire semmiképpen sem tudunk pénzt kiszorítani, s mivel rendes jövedelmünk különben is szűkösenk bizonyul, kénytelenek vagyunk munka után nézni. Embereknél érdeklődünk, akik maguk is így élnek, vagy járatosak az ilyesmiben, és amikor megfelelő helyre akadunk, belecsapunk a bandagazda tenyerébe.

Hajnalban vállunkra vetjük a kapát, lábasunkat hónunk alá szorítjuk, és elindulunk a megadott parcellára, amelyik jó órányira esik tőlünk. A többiek, akik odakinn aludtak, éppen munkához készülődnek, így hát mi is beállunk a sorba. Fogósan dolgozunk délig, váll váll mellett a többiekkel, amikor is ebédet kapunk, mert az egyik lány visszamaradt ebédet főzni, a mi munkánk ennyivel kevesebbet ér. Miután megebédeltünk, a kútnál elmoszuk lábasunkat, és átadjuk a lánynak, aki a többi közé teszi a polcra.

Utána ismét nekigyürkőzünk a munkának, egészen estig, amíg a többiek félbe nem hagyják; ekkor mi hazamehetnénk, de nem ezt tesszük, hanem bemegyünk a többiekkel a szállásra, és legnagyobb meglepetésükre visszakérjük lábasunkat, bár ők többször is említik, hogy az marad, mivel egy lány holnap is főzni fog.

Másnap nem megyünk dolgozni és azután sem; meghökkenésünk akkor lesz a legnagyobb, amikor úgy egy hónap múltán a bandagazda beállít hozzánk és hiánytalanul leszámolja egyetlen napi bérünket.

NAGY FÁINK

Amikor a városban járva a városi faiskolában facsometéket vásárolunk, úgy érezzük, nincs már messze az az idő, amikor nagy fáink alatt ülve semmire sem lesz többé gondunk.

A föld, amelybe a csometék fészket állunk, van olyan föld, hogy a kellő gondozással nagyra növelje fáinkat, hisz hosszú időt éltünk már itt, és betevő falatunkat mindig kiadta, árát kétévenként kitermette.

S ha tavaszodni kezd, a rügyeket lessük, hogy a viaszos csomókból mikor lesznek levelek, és ha talajmenti fagyot várunk, már estefelé oda-készítjük a szalmatőreket, amit majd hajnalban, fáinktól szélirányba rakva, felgyújtunk.

És már az alkohol izére figyelünk, ami majd ezekből a gyümölcsökből forr, ez lesz az a vágy, ami évekig fogva tart bennünket.

ORRUNKNÁL MESSZEBB NEM LÁTVA

Ősszel megjönnek a nagy esők, és az út annyira elromlik, hogy ettől fogva egészen tavaszig nem kerékpározhatunk, de otthon sem tudunk megülni, már reggel útra készülődünk, gyalogszerrel, ebédünket zsír-papírba csomagoljuk.

Utunk célja egy távoli falu kápolnája, amelynek vasrácsát akarjuk szemügyre venni és lerajzolni — erre még gyermekkorunkból emlékszünk, amikor utoljára arrafelé jártunk —, mert ablakunk előtt a sövényt vasráccsal akarjuk kiegészíteni, és a kovács határozottan megadott mintát kér tőlünk.

Sietősen felkerekedünk, hogy legalább déltájban megérkezzünk; útközben az idegen földeket figyeljük, és fűtőrészünk magunkban.

Miután sikeresen mintát vettünk a kápolna rácsáról, hazafelé indulunk: az országút lábunk előtt fordul bele az alkonyatba, és fentről hirtelen lecsapódik a köd, ez az, amit mára még nem vártunk, de hát az út majd hazavezet bennünket, ha orrunknál nem is látunk messzebb.

KERÉKGYÁRTÁS

A bognár alaposan rádolgozik pénzére a kétkézvonóval, mire összeüti a világ legtökéletesebb idomát, a kocsikereket.

Mértéket vesz, fűrészrel kézzel és géppel, esztergályoz, szemmérték után egyengeti el azt, ami szemmel láthatóan egyenetlen. Szerszámaj között fontos helyet foglal el a véső és a gyalu, de mindenkéfelett a köszörű. Köszörű nélkül hogyan is lehetne elképzelni az életét!

Ezzel csiszolja élesre azt, ami tompa vagy kicsorbult, fényesre maratja vele azt, ami rozsdás, s ha a felesége kijön a műhelyébe, a szikráknál megmelegedhet, ha nem jön, beküldi neki az inással a forgácsot és a fahulladékokat, hogy annál melegebben.

Ha egy reggel kocsink megrogyant kerekét gurítjuk be udvarára, kioktat bennünket, hogy a kereket a kovácshoz vigyük előbb, ő mástól munkát el nem vállal, csakis a kovácstól. Így a kereket elgurítjuk a kovácshoz, akitől viszont megtudjuk, hogy ő kizárólag a szomszédos falu bognárjával dolgoztat, tehát bognárunk munkáját nagy sajnálatunkra nem vehetjük igénybe.

A VÖRÖS FAL

Ma az alkonyatban meszet oltunk, habzik és bugyborékol, s míg a gőze megüli szemünket, a fahordó oldala egészen áttüzesedik, hát vízzel öntözök derekasan kívül-belül, a kűtgém le-fel csapódik.

A viharos nyár nem kímélte az épületek falát, olykor fákat tört ki, hát csodálkozunk, hogy a házunk tető alatt maradt, csak a meszelés vált le nagy foltokban, hát ezt kellene most pótolnunk, mielőtt a tél beállna, mindenszentekig.

Ahogy végigpillantunk a falakon, amelyeken most aláfolyik az alkonyat tüze, elképesztő ötletünk támad, vagyis régóta nyugtalanít már

bennünket, valójában azonban most tudatosodott bennünk: hogy a falakat mi vörösre szeretnénk festeni.

És még másnap felkerekedünk, hogy a falusi boltban egy kishordónyi vörös festéket vásároljunk, amit a mész közé öntünk, így kapjuk ugyanis azt a színt, ami a kedvünkre való: az aranynál élesebb, az alkonyatnál tompább fényűt.

FORRÓ DÉLUTÁNOK

Ezen a hajnalon korábban keltünk, mint a nap, délutánra alaposan elfáradtunk, fehér karikák suhannak el a szemünk előtt, és attól tartunk, hogy elővesz bennünket régi betegségünk, a malária, ami igaz, már évek óta nyugton hagy bennünket, de a délelőtt folyamán nem állhattuk meg, hogy néhány szem cseresznyét ne együnk, hát ezért most alapos a félelmünk.

Délben, amikor itattunk, a víz negyed óra alatt megposhadt a vályúban, és napon állva alig győztük verejtékünket letörölni; a föld végén a szomszédunk közölte velünk, hogy tegnap 42 fok meleget mért árnyékban, és levette a kalapját, hogy megtörülközzön.

A konyhába megyünk, ahol hűvös és sötét van, a kőpadlón meglátzanak meztelen talpunk izzadt körvonalai, melyeket egy légy fut körül; most van időnk, hogy elővegyük és befejezzük a napokkal előbb megkezdett, tengeren túlra címzett levelünket és szemügyre vegyük a boríték szélén a piros-fehér-kék díszítést.

ROKONAINK

Rokonaink hűvösen fogadnak bennünket, mintha nem hinnének tulajdon szemüknek, amikor kerítésük lécére hurkoljuk lovunk kötőfékjét.

Rokonaink nem nyitnak kaput, hogy az udvarukba hajtsunk, így hát szétkémszelünk, hogy taligánk nem fog-e el túl nagy darabot az útból.

Rokonaink immel-ámmal lecsendesítik kutyáikat, de mi minden eshetőséggel számolva, kezünkben ostorral lépünk be udvarukba, amivel még csak rosszálló pillantásukat sem váltjuk ki.

Rokonainkkal nem fogunk kezét, nem érdeklődünk hogylétük felől, nem nézünk be a konyhájukba, a gangon állva adjuk elő jövetelünk célját.

Rokonainknak nincs idejük ránk figyelni, túl sok sürgős tennivalójuk van, és amikor a küszöbükön állva magunkra maradunk, szó nélkül elindulunk taligánk felé, s amikor már fenn ülünk, fölöslegesnek tartjuk, hogy visszaköszönjünk.

Rokonaink nem integetnek utánunk, és nem lengetnek fehér kendőt.

IVÁSZATAINK TÖRTÉNETE

Míndezt a kopott kocsmaléposó, mellette a sárkaparóval, amelyben egyszer alaposan szétvágtuk homlokunkat, jobban tudja, mint mi, s homlokunk vastag forradása, ha borotválkozás közben tükröbe nézünk, idejekorán emlékeztet rá.

Hány ízben estünk ki részegen az ajtón az ős lucokba vagy a hóra, s ismerőseinknek hányszor kellett bennünket kitámogatniuk a falu szélére, az utolsó házakig, hogy onnan aztán, a friss levegőn erőre kapva, hazatámolyogjunk.

Vagy az az idős házaspár, amikor kapujukban oly szerencsétlenül el-estünk, és kapuzáraskor hosszas tétovázás után felszedett bennünket; az öregember az egyik, az öregasszony pedig a másik vállunkat fogta, így vonszoltak be bennünket a szobájukba, majd lefekvés előtt még imádkoztak, mire azt gondoltuk, hogy íme, már el is érkezett halálunk órája.

KÉTSÉGTELEN BOSSZÚNK

A boltos ha elcsípi a faluba tévedt kutyánkat, mérget vehetünk rá, hogy azon nyomban zsineget hurkol a nyakára és a bolt mögé vezet, ahol a legelső fára fel fogja kötni. Mivel a zsineget többé nem adhatja el, mert szétsodródik, egy csomó embernek, ha zsineget vásárol, rövidebbet mér vagy többet számol.

Aztán alig várjuk, hogy ősszel beállítson hozzánk, hogy szántuk fel a földjét, mint tavaly is, meg azelőtt is, mi azonban, legnagyobb csodálkozására, kurtán-furcsán a tudtára adjuk, hogy nem áll többé módunkban másnak dolgozni, még szivességből sem, a magunk munkájával is alig boldogulunk, és közben a kutyánk jár az eszünkben, mert nem sikerült a régihez hasonlót sehol sem felhajtani.

Sértődötten megy haza, mi pedig, mivel nem akarunk silány árut kapni, ezentúl a szomszéd falu boltjában vásárolunk.

NAGY LÁNGGAL ÉG KEMENCÉNK TÚZE

Estig alaposan átfázunk a szabad levegőn, a nyirok átjárja ruhánkat, hát begyújtunk a kemencébe, ugyanazzal a gyufaszállal, amelyről cigarettánk parazsát vettük.

Elüldögélünk a szárkévén, amelyet szálanként széttörünk és a tűzbe vetünk, így egyre közelebb kerülünk a földhöz, s mikor már fogytán a tűzianyag itt kívül, s ott belül a tűz elég nagy lánggal ég, felállunk, s háttal fordulva a tűz felé, melegsünk, miközben jövünk felől gondolkozunk, bámulva magunk előtt a belépő piszkos falát.

FIUNK SZÜLETÉSE

Az asszony idejekorán összeszedelőzködik, becsomagolja a nevetségesen apró ruhadarabokat, búcsút vesz tőlünk, miközben mi, amennyire csak tudjuk, leplezzük aggódásunkat, majd szülei a városi szülőotthonba kísérik.

Csak sokára értesülünk róla, hogy a napokban fiunk született, és nehezen tudjuk leküzdeni magunkban a bűntudatot, hogy még erről is úgyszólván utolsóként szereztünk tudomást.

Rettenetes sietségünkben még arra sem futja időnkből, hogy tisztességesen felöltözzünk, csak egy nagyobb forma üveget buktatunk meg pálinkával, s úgy, ahogy vagyunk, gumicsizmásan és szennyes ruhában vágunk neki az útnak, hogy a délutáni autóbust a város felé le ne késsük, miközben nagyokat húzunk az üvegből.

Az autóbuszban kellemetlenkedünk az utasoknak, arra akarjuk rávenni őket, hogy üvegünkéből velünk együtt igyanak, amit ők tisztességtudóan visszautasítanak, s alig várják, hogy a város szélén leszálljunk.

ISSZUK HÍG KÁVÉNKAT

Van a napnak egy órája, amikor napi teendőink háttérbe szorulnak, és a hívásnak engedelmességgel a házba megyünk, hogy kávét igyunk sok cukorral.

A mi csészénk elút a többiektől már alakjában is, jóval vaskosabb és magasabb, vastag porcelán falán kék minták vannak: tulajdonképpen használhatnánk borotválkozócészének is, s e célra teljesen megfelelne. Ám mégis van valami, ami ettől visszatart bennünket; hiszen csészénk évekként ezelőtt ajándékként csapódott a házhoz, és az ajándékozók hangsúlyozott jóindulattal hívták fel a figyelmünket a csésze különlegességére, miszerint csészénk szász földön készült vagy kétszáz esztendővel ezelőtt, amit a fenekén levő számok és betűk kétségbevonhatatlanul bizonyítanak.

A porcelángyártásban mi járatlanok vagyunk, bár az idő múlásának maradéktalan tisztelettel adózunk már úgy is, hogy kopott peremű csészénket naponta ajkunkhoz emeljük, és örülünk, hogy megéltük ezt a kort a földön.

AZ ÁGAK KÖZÉ ÜGYESEN BESZÖTT FÉSZKEK

Ha az úton vadászok mennek el, föltétlenül benéznek hozzánk is, és az után érdeklődnek, milyen madarakra figyeltünk fel az utóbbi időben a ház körül, és szoktunk-e töröket lerakni a kukorica sorában.

Ezt mi tisztességtelennek tartjuk részükről, mivel tudjuk, hogy a töröket szigorúan veszi a hatóság, így hát a madarokról is csak ímmel-ámmal mutatkozunk hajlandónak beszélni, verébfészkekre mutogatunk a fákon, és egy szóval sem említjük, hogy minden délelőtt kakukkszót hallunk, s hogy ereszünk végében búbosbankafészkek van.

A többi fészkekre meg egyszerűen nem is gondolunk most, nehogy vigyázatlanul kifecseggjük hollétüket; az ágak között úgysem láthatják meg, mi is csak ősszel tudjuk meg pontos helyüket, amikor a madarak már messze járnak, és a fákon egyetlen levél sem marad, csak akkor.

HÁZUNK DÍSZÍTÉSE

Ritka nap az, amikor nem fedezünk fel valami újat az egyik eldugott sarokban vagy csak egyszerűen odaakasztva a falra, — arról van szó, hogy sohasem vettük magunknak azt a fáradságot, hogy alaposabban körülnézzünk a házban, amelyben időnk telik.

Ha az asszony valamit a fejébe vesz, fogja a kalapácsot s biztosabb kézzel üti be a szeget a falba, fába, mint ahogy mi valaha is tehetnénk, s míg kiaggatja az avított holmit, melynek más hasznát aligha lehet venni, egyszerre világos lesz előttünk pallérozatlanságunk s az is, hogy minden érzékünk, de ízlésünk is, messze alul marad az övétől.

És ha szemünk megakad egy képkeret újszerű faragásán, nemsokára rájövünk, hogy éveken át mindennap láttuk a kémény falának támasztva odafönn a padláson.

KÖZSÉGI IRODA

Ha elmegyünk a község irodájába, a járlatlevélíró hivatalnok kelletlenül fogad bennünket, s annak ellenére, hogy mi vagyunk ily kora reggel az egyetlen ügyfél, nem kínál bennünket helyel, hanem kiküld a folyosóra, hogy ott várakozzunk, de mielőtt becsuknánk magunk mögött az ajtót, tudtunkra adja, hogy a folyosón tilos a dohányzás.

Mi pedig azért túrtuk el egyetlen zokszó nélkül, hogy kiküldjön bennünket, mert gondoltuk, elszívunk addig egy cigarettát, amíg a kedve fölenged; de most már nem mehetünk ki a folyosóról az udvarra, hogy ott nyugodtan rágyújtsunk, mivel mostantól fogva már tartani lehet újabb ügyfelek érkezésétől is, akik nem vennének rólunk tudomást, és így könnyen a sor végén találhatnánk magunkat.

Hogy minden várakozásunk mennyire fölösleges, az már szinte szembeszökő, hisz csak azt akarjuk bejelenteni, hogy a község hídja a legelőn keresztül vivő úton az éjjel leszakadt.

AZ ELVESZÍTETT KAR

Néha magasra rakott szekeret látunk a határban, és ha mi is úgy tudnánk kocsit rakni, talán nem is szúrna szemet, de mivel látjuk, hogy ez egy félkarú ember munkája, nem tudjuk eltűkolni bámulatunkat és csodálkozásunkat, miközben sokáig kísérjük tekintetünkkel a kátyús úton himbálózva tovahaladó kocsit.

Legközelebb, amikor a faluban járunk, kíváncsiságunk nem hagy nyugtot, és falusi ismerőseinktől érdeklődünk a félkarú ember után. Akkor megtudjuk, hogy szerencsétlen háborús sebesülésről van szó, és hogy az elüszkösödött kart jóval később amputálták, amit ő, miképpen látni is rajta, nem vett tudomásul.

Miután hazamegyünk, próbaképpen mi is megkísérelünk egyet-mást fél kézzel elvégezni a ház körül, s amikor sehogyan sem boldogulunk, sóhajtván nyúlunk másik kezünkkel is az ásó nyele után.

EGGYEL TÖBB KUDARC

Kudarcaink hosszú sora már lelkünkre fekszik, amikor a legnagyobb kudarc ér bennünket: tehenünk bezabál és elpusztul, úgyhogy hírtelelésében nem is tudunk mihez kezdeni.

Utóbb mégis hívunk valakit a faluból, aki megnyúzza a tehenet és a bőrt magával viszi, de ennek ellenében egy akkora gödröt ás, hogy beférne a szalmakazal, és eltemeti a dögöt.

Ezzel persze nem múlik el a dolog; a következő kudarcunk az lesz, amikor vigyázatlanul a veranda szélén felejtjük a rovarirtót, és az istállóból elszabadult borjúnk belenyal, s másnap reggelre ez is megdöglik.

Most már látjuk, nincs szerencsénk, és legjobb lesz, ha magunk vesszük kézbe az ügyet: legnagyobb késünket borotvaélesre fenjük, a nyúzást egyedül végezzük, ahogy a múltkor láttuk, s míg a hatalmas gödröt ássuk, úgy érezzük, a munka megnyugtat bennünket, és sikerül túltenni magunkat az egészen.

AZ ÉJSZAKAI ISTÁLLÓ

A lovak szeme a mécslágnál még a nappalt idézi a fülledt, ammóniákszagú melegben, de mire almot cserélünk, anélkül, hogy álltukból mozdulnának, szemhéjuk lassan rácsusszan a lila fényben parázsló ovális pupillára: megkezdődik az éjszaka.

Ha most elfújuk a méceszt és aludni megyünk, keresztül a sötét udvaron, egyszerre minden másként igazodik el a térben: az álló levegőben alacsonyabbra ereszkednek a fekete lombok, az épületek teteje megroggyan, szétcsúszik, csupán a fehér falú istálló áll felette nyugalomával az éjszaka elkevert tárgyainak: néha egy dobbantás, mely utal az életre, s válaszol rá egy szusszantás a jászol biztonságából.

ZENEGÉPÜNK SZÉLES TÖLCSÉRÉT

Évenként egy-két ízben, amikor katonacimboránk meglátogat bennünket, közepes hordó sört emel le a kocsiderékből, és ismételten felpanaszolja, hogy az isten háta mögött lakunk, s hogy a sör az út derekán felforr.

Míg ő a hordót óvatosan csapra veri, mi előkészítjük hatalmas tölcsérű ódivatú gramfonunkat, a lyukacsos korongot posztóval letakarjuk és próbaképpen felhúzzuk a gépet, amelynek nikkelezése alatt tavaly óta újabb rozsdafoltok jelentkeztek.

Ha mindent rendben találunk, új tít veszünk elő és rögzítjük a tölcsért, majd feltesszük az első lemezt, miközben katonacimboránk sört csapol. Amelyik lemezünk zenéjét tisztán lehet érteni, azt különválasztjuk a többtől, s azután csak azokat hallgatjuk, és ha délutánra nem felhősödik be az ég, találkozásunk a késő éjszakába nyúlik. Katonacimboránk kedveli a régi katonadalokat, mi még jobban kedveljük a sört, így a legegcsékélyebb panaszunk sem lehet egymásra, míg a lámpa fénye mellett iddoggalunk.

MAJD HA TÚLADUNK MINDENÜNKÖN

Mert elégedetlenek lettünk itt a világ sorával, úgy határozunk hosszas töprengés után, hogy minden tulajdonunkat pénzzé teszünk és nekivágunk a világnak, mint annyian tették ezt előttünk, és boldogultak is a maguk módján.

E célból felkeressük a környezetben azokat az embereket, akik mellékesen adásvétel közvetítésével is foglalkoznak, és munkájuk fejében mindkét féltől bizonyos összeget vagy százalékot kapnak.

Fejcsóválva hallgatják szándékunkat, majd ígéretet tesznek, hogy a jövő hét folyamán keresnek a számunkra vevőt, ha egyelőre nem is tudunk pontos ármegejelölést adni.

Ám amikor a vevő megjön, annyira megrémülünk a gondolattól, hogy a dolog valójában csak ennyiből áll, hogy elképesztően magas árat vágunk ki kapásból, amiből a közvetítő azon nyomban érteni fog, miszerint fáradozása hiábavaló volt, mert félúton meggondoltuk magunkat, vagy ahogy ő mondja: eloldózott a bocskorunk.

SODORT DOHÁNYUNK FÜSTÖL

Ha éjjel váratlan zaj ver fel bennünket álmunkból, de házunkat körüljárva semmi okot sem látunk aggodalomra, mégsem tudunk hosszú ideig elaludni azután, hanem vigyázva cigarettát sodrunk, az öngyújtó lángját tenyerünkkel takarjuk el, hogy a háznépet ne zavarjuk álmában a fénnel, és miután rágyújtottunk, úgy érezzük, valami fontos dologra kellene most összpontosítanunk gondolatainkat, ha egyáltalán léteznek fontos dolgok.

Gondolkodásra jobb alkalmat és nyugodtabb órát keresve sem találhatnánk; ám nem tudjuk túltenni magunkat a szagon, ami ezeknek a testeknek, melyekhez egyedül közünk van a világon, az éjjeli kigőzölgése, amit dohányunk füstje old láthatatlanul is egybe.

RÉGI EMLÉKEINK FELELEVENEDNEK

A ház sarkán amikor megállunk, a fák alatt ellátunk a messzeségbe, még bejáratlan útjaink jutnak eszünkbe, vagy azok az utak, amelyeket önállótlanul tettünk meg fiatal korunkban, mielőtt el tudtunk volna igazodni a világban, és azóta sem fordultunk meg arrafelé.

Egy nagy zöld lejtőre emlékszünk, egy illatra az augusztus végi délután szelében, egy madár kiáltására a rét felett, vagy azokra az emberekre, akikkel valaha együtt jártunk, és nem tudjuk, hová lettek.

EGYRE KEVESEBBET ADVA

Egyszerre óriási közönyösséget érzünk életünk iránt, ez leginkább abban nyilvánul meg, hogy hosszú ideig nem borotválkozunk és hajunkat sem vágatjuk le; körmünk nagyra nő, mindennapi dolgaink végzése köz-

ben berepedezik, és telirakódik piszokkal, a körömházak felfeslenek és fájdalmasan felduzzadnak, mi magunk szótlanok leszünk, felső fogorunk sajogni kezd, a fogak között fekete ujjainkkal piszkáljuk.

Hosszú időt töltünk naponta tétlenül üldögélve az itatóvályú szélén, munkálatainkhoz megkésve fogunk hozzá, udvarunkat és házunk falának tövét felveri a gyom.

Amikor aztán az asszony nekilát, hogy rendet tegyen a ház körül és látjuk erőlködését, elrestelljük magunkat, este vizet melegítünk, hogy hosszú idő után tetőtől talpig megfürödjünk és fehérműt váltsunk, — majd úgy érezzük, életünk visszatér a rendes kerékvágásba, ám rengeteg munkánkba kerül, amíg mulasztásainkat sikerül behoznunk.

LÓPATKOLÁS

Úgy gondoljuk, nincs sok értelme annak, hogy lesántult lovunkat patkolni vigyünk, de mivel hosszabb pihentetés után sem javul állapota, egy reggel elvezetjük a kovácshoz, aki egy szempillantás alatt megoldja a bennünket régóta nyugtalanító rejtélyt: fogójával kopott fejű patkószeget húz ki a ló patájából, s azon nyomban elmagyarazza, hogy patkolókovács kétféle van: az egyik ügyetlen, a másik meg helyrehozza az előbbi hibáját.

S ha már ilyen jól megértjük egymást, mindjárt új patkókat üttetünk a ló mellső lábára, majd hosszabb ideig elácsorgunk a kovácsműhely előtt, mert kedveljük az égett köröm szagát, s közben elbeszélgetünk a többi lótulajdonossal. Majd miután megbizonyosodtunk róla, hogy lovunk nem sántít többé, elindulunk hazafelé; az idő már délre jár, de ha lovunkat egy fához kötve benézünk a faluszéli kocsmába, azt fontolgatjuk magunkban, hogy még így is időben haza fogunk érni.

MEGFESZÍTETT ERŐVEL

A nyár folyamán többet dolgozunk, mint valaha is, majd egy nyugtalan óránkban számba vesszük munkánkat, és elpanaszoljuk magunk előtt mostoha sorsunkat, de nehezünkre esne, hogy ezt odahaza is szóvá tegyük: a bizonytalanság érzése százszorosan nyugtalanítaná családunkat, ha bennünket is nyugtalannak és kiszámíthatatlanul szeszélyesnek látna.

De ahogy elmúlnak a nagy melegek és körülöttünk minden érni kezd, úgy érezzük, következtetésünk elhamarkodott volt. Mert nézzük csak a lapos, sárguló leveleket, a csonthéjas és lágy gyümölcsöket, s ha illatuk hatása alá kerülünk, a mindegyre ürülő őszben oly érzés vesz rajtunk erőt, hogy sohasem élünk át sikeresebb napokat.

HA RÉGI TERVÜNK

Elképzeléseink sohasem valósulnak meg maradéktalanul: deszkánkban mindig lesz csomó, tenyerünkön kéreg vagy seb, ezernyi kacatot vonszolunk magunkkal, amelyektől semmiképpen sem tudunk szabadulni;

akaratumk ellenére követünk el és viszünk véghez dolgokat, amelyeket bánkódásunk sem tud meg nem történtekké tenni.

Am ha kételkedésünket egyszer sikerülne feloldanunk, és ha szembe tudnánk vagy mernénk szállni önmagunkkal, létünket e vita változó és annyira bizonytalan kimenetelére hagyva, nyugodtabbak lennénk-e, vagy biztosabbak ügyeink intézésében?

Számunkra továbbra is legkézenfekvőbb, ha azt mondjuk: rosszul terveztünk, rosszul éltünk, helytelenül fogtuk fel.

FÜVÉSZKEDÉS

Ez itt a kamilla (*matricaria chamomilla*), ez a mályva (*malva neglecta*), ez a pásztortáska (*capsella bursa pastoris*), ez a pemete (*marrubium vulgare*), ez a csillagpázsit, vagy ahogy mi mondjuk, tarack (*cynodon dactylon*) ez a géorrh (*erodium cicutarium*), ez a kakukkfű (*thymus serpyllum*), ez a maszlag (*datura stramonium*), ez meg az ökörfarkkóró (*verbascum phlomoides*), ez meg a szarkaláb (*consolida orientalis*).

És így, könyvünkben lapozva lépdelünk a földeken, minden lehető bozótnál elidőzve, ezt a mai délutánt erre szántuk, hogy azonosuljunk a világgal.

A NAGY FOLYÓ MELLÉKE

Messzire vetődtünk hazulról; a világ csupa ismeretlenség, amely felébreszti kíváncsiságunkat.

Itt, a folyó mellékén, bár a párák és a cserjék kékje megragad bennünket, úgy érezzük, nem tudnánk élni. A mi viszonyaink között itt minden szükséges számít, ahol bárki számon tarthatja cselekedeteinket, jelenlétével korlátozhatja szabad mozgásunkat, és ez a hűvösség, mely átjárja csontjainkat, annyira szokatlan számunkra, hogy rövid ácsorgás után máris tüszögni kezdünk. Így hát a legrövidebb úton a vasútállomásra megyünk, hogy megérdeklődjük hazafelé tartó vonatunk pontos indulási idejét.

MEGBOKROSODOTT LOVAK

A répaátvevő állomás mázsaházában vöröslik a kályha, mi is oda megyünk melegedni, míg lovaink vigyázat nélkül maradvá ácsorognak a ködben, csupán egy-egy pokrócot vetettünk át rajtuk, hogy meg ne fázzanak.

Kocsink nehéz, és alaposan megraktuk répával; hogy ennyire megkésztünk az átadással, napról napra többet rakunk, hogy cammogva járnak a lovak a sáros úton.

De amikor az üres szerelvény végiggördül a mázsaház előtt a keskeny vágányú vasúton, a mázsaház ablakán kipillantva láthatjuk, hogy lovaink a zajra felkapják fejüket, majd ügyet sem vetve arra, hogy a

gyeplőt a kocsikerékhez kötöttük, egy nagyot rántanak a rakományon, és nekirugaszkodva elindulnak, és mire mi a mázsaház elé keveredünk a tömegből, messze járnak, hogy csak úgy imbolyog utánuk a nehéz kocsi, s átvágva a vasúti töltésen, egyre keményebb vágóban haladnak, és mi, bár futásra fogjuk a dolgot, mégis úgy tűnik, sohasem fogjuk őket utolérni, míg az úton a keletkezett vagy ezután keletkező kárt számítgatjuk.

LÉLEGZETHEZ SEM JUTVA

A szomszédunk üzen, hogy a juhászok óvatlanul felgyújtották a háza előtt az elszáradt fűvet a legelőn, és a tűz már a fal mellett legel, és bármely pillanatban mindene lángra kaphat, egyedül képtelenek megbirkózni a tűzzel, amely teljes szélességben halad a legelőn.

Mi odahaza hagyunk csapot-papot, és nyargalunk a füst irányába, miközben az jut eszünkbe, míg kapkodva szedjük a lélegzetet, hogy miértünk ugyan ki mozdítaná akár az ujját is, ha hirtelenében arra szorulnánk.

A HOMÁLYOS SARKOK OTTHON

Szemünket erőltetve mélyedünk be a homályos sarkokba, számunkra minden ismeretlen itt, úgy érezzük, mintha sohasem állt volna módunkban átvizsgálni a házat, vagy pedig mindig idegenkedtünk volna az ilyesmitől.

S aztán, ha vizenyős esztendő jön, kénytelenek vagyunk minden zugba bekukkantani, az ágy sötét alját lehajolva kémlelni nap mint nap, hogy a falon a nedvesség mennyit haladt feljebb tegnap óta, és a mai állapotot ceruzavonással jelölni a fal festésén, amely a legkisebb érintésre is peregni kezd.

A TÉL JEGE HARSAN ODAKINN

Újév után az első holdtöltekor a nappalok szinte tavaszias fényűek, a vastag hó már rogyan is kissé, de az áttetsző fehérségű éjszakában a derült ég fagya egykettő megköt a fehér kérgen, és amikor már úgy véljük, hogy enged a tél, az éjszakák oly hidegek lesznek, hogy ellenőriznünk kell a vermek tetejét, ahol a krumplink meg a takarmányrépa áll, nem szivárogtak-e be az olvadáskor.

Aztán éjszakánként majd hallani fogjuk, ahogy a havon keletkezett jég recsegve hasadozik, tízszer hosszabban szól, mint egy puska lövés, ugyanúgy, mint ahogy a folyók jege rian ilyentájt, és hol vannak ide a folyók?

FEGYVER A KONYHA SZÖGLETÉBEN

A bepárasodott ablaküvegen keresztül látjuk, hogy odakinn, a köd alatt, mégiscsak van valamiféle mozgolódás: nyulak ugrálnak lopakodva a szárkévével letakart répafejkupacok felé, késő délután, amikor a kutyák a szél alá fülelnek, és mindez itt történik az orrunk előtt.

Érzünk valami tisztességtelent abban, amikor az ablakot résnyire nyitva csak, hogy zajt ne csapjunk, kidugjuk egycsövű vadászfegyverünk hegyét és megcélozzuk a védtelenül rágcsáló állatot, azt, amelyik a legközelebb van hozzánk, s ujjunk már mozdul is a ravaszon.

ÉPÜLETES DOLGOK

Ha éjjelre netán elmaradunk valami oknál fogva, és ha az asszony úgy látja, hogy nem is érkezünk hamarjában haza, akkor eloldja a kutyát, amelyiket leginkább láncra tartunk, mert kimondottan vérengző, s a lánc végét a kezében tartva magához veszi félretett pénzünket, majd az éjszakában nekivág valamelyik szomszédos tanyának, cibálva a megállás nélkül szaglászó kutya láncát, s ezt utóbb majd sokáig a szemünkre fogja hányni, a félelmét, kétségbeesését meg a többit.

De ha egyszer úgy gondoltuk, hogy épületes dologgal ütjük el az időt, amíg a fővárosból a faluba küldött szónok alapos késéssel elkezdődött előadását hallgattuk, és nem tudtunk feltűnés nélkül távozni.

SZINTE LÁTHATATLAN ÉLETÜNK

Szeptemberben vagy októberben, ha arra ébredünk, hogy már hajnalban eső verdes az ablaküvegen, mert esős ez az esztendő, ágyunkból figyeljük az ég körvonalait, majd hanyatt vetve magunkat a párnán, két öklünkkel homlokunkra sújtunk, mert úgy érezzük, elszalasztottuk az alkalmat, hogy amikor még időnk volt rá, ittlétünknek célja felől elgondolkozzunk.

Hanem majd ha megjönnek a havak, és új ösvényt kell törnünk a szomszéd háza felé, akkor megint csak a gondolat, hogy miért is tesszük ezt.